

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— „ Na štvrt' roka — — — — 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prälát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo : Budapest, IV. kor., Ferencz-József-rakpart 27. szám nem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novín ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	--	---

Mimoriadne valné shromáždenie Katolíckej Lud. Jednoty.

V nedeľu 1. októbra o 6. hodine večer Katolícka Ludová Jednota vydržovala mimoriadne valné shromáždenie, v ktorom prítomní boli všetci miestni správcovia a voľcovia skupenín a početní členovia z hlavného mesta a z okolia. Mimoriadne valné shromáždenie zahájil podpredseda Jednoty, krajinský vyslanec dr. Mikuláš Zboray. V zahajujúcej reči jeho poukázal na jediný predmet, o ktorom pojednávať sa má v tomto zasadnutí, vyzdvihol zvlášte nutné okolnosti, ktoré súrne vyžadujú, aby niektoré body štatút modifikované, premenené boli.

Po zahájení mimoriadneho valného shromáždenia hlavný tajomník Jednoty, krajinský vyslanec Štefan Haller v dlhšej reči predniesol a odôvodnil tie nutné okolnosti, ktoré správu Jednoty povzbudily ku tomu rozhodnutiu, aby mimoriadnemu valnému shromáždeniu odporúčala modifikáciu niektorých bodov základných štatút.

Medzi týmito bodami najväčšej významnosti je 12. §., ktorým členovský poplatok ustálený je v jednej korune.

Katolícka Ludová Jednota základné jej štatúty stanovila pred deviatimi rokmi, kedy aj ustálila, že každý člen ročne složiť má jednu korunu členovského poplatku. Toto bol ten minimálny základ, na ktorom postavila svoje účinkovanie. Tento zpočiatku minimálny základ ale len skoro upevnil ten bezprikladne veľký úspech, aký dosiahla práca organizácie Jednoty. Veď počet členov takmer už v prvých mesiacoch prevyšil jednototísic. Tak tento obnos dostatočný bol k zaokrytiu výdavkov spojených s organizáciou a administráciou tohoto, v krátkom čase v obrovských rozmeroch vzrástajúceho sa spolku, ako aj tlačiva členom príslušného. Ďalšie vzrastanie počtu členov rozmnožovalo hmotné prostriedky Jednoty a stupňovalo blahonosné jej účinkovanie. Organizácia Katolíckej Ludovej Jednoty teda od prvopočiatku jej jestvovania stála na pevnom hmotnom základe a ponač nemala starosti o udržiavanie seba samej, celú jej silu venovať

mohla službám katolíckeho ľudu. Táto jej dispozícia zvláste prajne líši ju od početných našich organizácií katolíckych, ktoré vznešeným cieľom svojim práve preto nevedia celou silou slúžiť, bo hmotné ich prostriedky nestoja v pomere s veľkosťou na ne sverených alebo prevzatých úloh.

Katolícka Ludová Jednota ku jej členom chovala sa veľmi liberálne. Za jednu korunu členovského poplatku svojim členom dala viacej príslušného tlačiva, ako bársktorá ľudová organizácia iných krajín. Robila to preto, bo brala ohľad na duševný stav nášeho pospolitého ľudu a s veľkosťou úslužnosti zabezpečiť chcela trvajúci úspech ľudového pohybu v najširších rozmeroch. Rozumie sa, že v týchto jej snahách možnosť jej účinkovania naplnila po najkrajšie hranice, takže finančnú rovnováhu len najprísnejším hospodárením vedela stále udržať a poistiť tú hmotnú silu, ktorá proti neočakávaným prípadnostiam vždy je pevnou obranou.

Na členovské poplatky ale, ako na finančný základ, od utvorenia Katolíckej Ludovej Jednoty, vždy väčšie a väčšie tarchy musely byť uvalené. Veď je všeobecne známe, že v celom obore verejného hospodárstva viac ako od desaťročia panuje stále zdražovanie všetkých v živote potrebných článkov. Nepretržene zdražujú zvlášte dôroby a články priemyselné. Toto, rozumie sa, pocítiť musela taká organizácia, ktorá každoročne milliony príslušných výtiskov po celej krajine rozposiela ľudu. Aj to pocítila. Trovy vyhotovenia tlačiva porástly o 201%-ov. Tak že sožiť v tomže počte výtiskov r. 1910. stal nás 5000, 1913. 7300, 1916. 8500 korún. V podobnej miere porástly aj iné položky výdavkov.

Vzdor tomu ale Katolícka Ludová Jednota pridržovala sa aj ďalej pôvodného základu a síce 1. koruny členovského poplatku. Do ohľadu berúc, že zmena obvyklých pomerov spojená je vždy s istými ťažkosťami, zakiaľ panujúcimi okolnosťami prinútená nebola, nedotkla sa odseku základných štatút, členovský poplatok ustáľujúceho. Zdraženie priemyselných článkov ale postúpilo v tak vysokej miere, že následkom toho vznikla tarcha, dnes už ďaleko prevyšuje príjmy, ktoré Katolícka

Ludová Jednota má z členovských poplatkov. Ved len cena samého papiera, potrebného ku členovskému príslušnému tlačivu, pomerne ku cene papiera počas pokoja poskočila o 310%-ov. Z tejto zvýšenej ceny z terajšieho 1916. r. 140%-ov prechádza na rok 1917.

Zdraženie papiera, prirodzene nasleduje, lepšie povedano zapríčiňuje, ba stupňuje aj vyhotovenie tlačiva. Toto zdraženie ale pomerne ku terajšiemu, bežiacemu roku, na tarchu budúceho roku obnáša už 150%-ov.

Terajšie polozenie ešte viacej obťažuje to nariadenie vlády, ktorým — počnúc od prvého októbra — zdvihla poštové tarify. Z chýrov, aké rozniesly sa predbežne o tomto pláne vlády, každý rátal na zvýšenie poštovej tarify o dvadsať, štyridsať percentov. *Žiadne radostné prekvapenie ale nespôsobil to nariadenie, ktorým vláda poštovú tarifu v najviacej stupňoch zdvihla o 100 percentov.*

Z prirodzenosti veci vyplýva, že toto zdraženie na všetko sa rozprestiera, preto aj tarchy Katolíckej Ludovej Jednoty prevyšujúce jej príjmy, aké má z členovských poplatkov a aké zapríčiňuje jej, vyhotovenie a rozposielanie príslušného tlačiva, značne zvyšujú aj položky ostatných výdavkov. *Na základe všetkého tohoto treba ustátiť, že Katolícka Ludová Jednota, v páde podržania terajšieho členovského poplatku, upadla by do veľkého deficitu a razom zničená by bola doterajšia najväčšia jej sila, t. j. nezkladná pevnosť finančného jej položenia. Správa preto mimoriadnemu valnému shromáždeniu predostiera ten návrh: aby sme 12. §. základných štatút modifikovali v tom smysle, aby miesto doterajšieho člen. poplatku 1. koruny, od roku 1917. počnúc, každý člen platil 2 koruny.*

Rečník tejto modifikácie prijatie odporúčal nielen z tej príčiny, bo jestli Katolícku Ludovú Jednotu v predošlej jej sile a slobode účinkovania udržať chceme, iného nám nepozostáva, lež aj preto, bo je o tom presvedčený, že každý člen Katolíckej Ludovej Jednoty ochotne prinesie túto zdanlive väčšiu obeť, keď pováži, jak veľké práce a úlohy očakávajú nás katolíkov po vojne.

Predlohu a odôvodnenie hlavného tajomníka členovia mimoriadneho valného shromáždenia sledovali so stálym schvaľovaním a na otázku predsedu, *jednohlasne prijali návrh na zdvihnutie členovského poplatku.*

Mimoriadne valné shromáždenie jednohlasne prijalo spolu i to doplnenie tohoto odseku základných štatút, *že totiž za večitého člena Katolíckej Ludovej Jednoty považovaný má byť každý, kto raz navždy 100 korún složí členovského poplatku.*

Dr. Mikuláš Zboray mimoriadnemu valnému shromáždeniu vyslovil vďaky za jednohlasne vynesené uzavretie, ako eklasantné dokázanie toho, že členovia úplne precítia tie odôvodnenia, ktoré správu Katolíckej Ludovej Jednoty povzbudily k odporúčaní tejto modifikácie a jako dokonale uznanie pečlivosti, ktorou zabezpečí chce budúcnosť a ďalšie nezkladné účinkovanie Katolíckej Ludovej Jednoty.

Po mimoriadnom valnom shromáždení pápežský prälát, krajinský vyslanec Ján Molnár a krajinský vyslanec Mikuláš Zboray hneď složili poplatok večitého členovstva. Viacerí členovia ale zdvihnuté poplatky vopred vyplatili na budúci rok.

Krestanská ľudová strana a svetová vojna.

Druhá čiastka reči, ktorú v zasadnutí krajinského zákonodarstva 26. septembra z krestanskej ľudovej sšrany povedal krajinský vyslanec

Karol Huszár.

V otroctve veľkých bankárov.

Celá naša politika stravovania hľvie v otroctve veľkých peňažných ústavov. *Hitelbank* ku príkladu v majetku má ústav «Flora», ktorý dorába mydlo a sviece, pritom hlavný zástoj vedie v obchode s topánkami, olejom, masťou a mäsom. *Kereskedelmi Bank* kupčí s vlnou, so súknom a s inými textilnými dôrobmi. Tu máme Uhorskú, potravné články dovážajúcu účastinársku spoločnosť, ktorá doprosta monopolizuje celý obchod s potravnými článkami, celé hlavné mesto zaopatrí chce s mliekom a s mäsom. Tu sú ďalej: *Leszámitoló Bank, Hazai Bank, Telepítő és Parcelázó Bank, Magyar Város és Községfejlesztő Bank, Hungária Bank, Magyar Bank*, keby tieto veľké peňažné ústavy uspokojily sa s tým, aby od plodínárov tovar odvážaly ku malým kupcom alebo rovno ku straviteľom, nezaslúžily by výčitkov, ony ale nashŕňajú veľké zásoby a ich zadrživaním neslušne vplývajú na tržisťe. Videli sme to v minulom roku pri masťi a najnovšie spatrujeme to pri cukre. Na jednoduchý chýr, že cukor zdražie o 30—50 halierov, cukor zcela zmizol, sú celé kraje, kde ani kúsok cukru nemožno dostať. Sú to už ozaj zcela neznesiteľné pomery!

V iných západných štátoch vplyv veľkého kapitálu na verejné stravovanie ešte v dobe pokoja hľadeli prekaziť myšlienkou zakladania spolkov. Jednotlivé vrstvy spoločenské sto a sto millionov kapitálom zakladaly potravné spolky, ktoré o stravovanie členov starajú sa ozaj na altruistickom základe. U nás falošnými heslami hospodárskeho liberalismu do pozadia vtisli pohyby, ktoré gróf Alexander *Károlyi* a gróf Aladár *Zichy* začali cieľom zakladania potravných spolkov. Jesto síce u nás asi dvetisíc spolkov, tie ale prinútené sú zápasíť s protivou štátnej moci, a všade stretajú sa s veľmi mnohými ťažkosťami. Krajinský snem zo všetkých strán krajiny obsypajú záplavou telegrammov, v ktorých potravné spolky prosia patričných vyslancov, aby ich vplyvom vyprostredkovali im to, žeby mohli dostať petroleja, cukru, múky, soli atď. Nuž či vláda nemá toľko moci, aby tieto veľké kartelly, tieto banky, ktoré záhubne vplývajú na podelenie potravných článkov, k tomu nútila, aby na altruistickom základe stojace potravné spolky podporovaly a opatřily ich potravnými

článkami, ktoré sú im nevyhnutne potrebné. Boly časy, keď sa ľudia nazdávali, že myšlienku zakladania spolkov v zárodku môžu udusiť, keď ju poznačia bilagom konfessionalizmu. Včul ale už každý nahliada, že spolky sú nevyhnutne potrebné, aby pospolitý ľud chránily pred úžerou zdrazovateľov potravín a pred nesvedomitými skryvatelmi tovaru k vyžitiu potrebného.

Maximovanie priemyselných článkov.

Vláda z prvoradných potravín maximovala tie, ktoré najviac potrebujú sú nám k vyžitiu, pri tom ale zabudla na isté články, ktoré sú nám nie menej potrebné, takéto sú ku príkladu odev, šaty a iné priemyselné veci. Keby vláda na čase bola mala smelosť zakročiť proti istým kartellom, ktoré surovú hmotu držia v rukách, keby na čase bola maximovala cenu, ku príkladu železa, uhlia, dreva, súkna, bavlny, keby na čase bola ustálila ceny ich dôrobov, vtedy, dľa môjho presvedčenia, nebolo by nastalo to neslýchané, so dňa na deň vzrastajúce zdrazovanie istých priemyselných článkov. Najväčšie previnenie je to tak proti našemu hospodárskemu ľudu, ako aj proti obyvateľstvu mestskému, že vláda nečinne hľadá na to, ako neznesiteľná úžera odevu a obuved zaplavuje a vyžiera celé obyvateľstvo krajiny. Veď topánky dieťaťa nižšieho úradníka košujú toľko, koľko má platu na týždeň a keď si biele boty chce kúpiť — jestli ich nemá v konvencii — musí za ne slúžiť aj 8—9 mesiacov. Toto sa ničím nedá odôvodniť. Dobré viem, že podošvy sú teraz drahé. Kto je ale aj tomu na príčine? Iná koža na obuv — ako vôbec známo — nezdražela natoľko, že roľník vola musí predať, keď si chce boty kúpiť. Keby vláda svojim časom bola porobila potrebné poriadky ohľadom ceny odevu a obuved, neboli by sme na posmech celému svetu.

U nás do nekonečna poskočily ceny nielen číziem, odevu, klobúkov, lež ako to dr. Deptner v jeho sošite dokazuje, hrozne zdrazely i nasledovné články: Siahovica o 180% -ov, oleje o 41% -ov, olej ku strojom o 370% -ov, surový olej ku strojom o 400% -ov, sedliacky voz stojí včul o 526% -ov viac ako pred vojnou, cena vriec z juty poskočila o 156% -ov, cena vriec z inej látky o 145% -ov, cena plachty na kozel o 158% -ov, kolomaz o 385% -ov, svetlý liadok o 1300% -ov, sirkový prach o 1300% -ov. Keď v Nemecku hneď začiatkom vojny maximovať mohli umelé hnojivo a iné chemické dôroby, prečo to u nás nevedeli previesť na celej čiare? I z tohoto vidno, že terajšia krajinská správa u nás viac podporuje záujmy istej vrstvy bohatých, ako blaho chudobných.

(Pokračovanie nasleduje.)

Udalosti svetovej vojny.

Vojna proti Rumunom. Uhorsko-rakúske a nemecké čaty v opevnenej posícii západného kraja Peršánskeho, po víťaznom zpätzaujatí mesta Nagyszeben, 5. októbra napadly a celkom zbily Rrumunov, pričom

ukoristily 28 poľných kanónov, 2 ťažké kanóny, 13 kanónov pre pechotu a zajaly viac sto Rumunov. Mesto Brašov uhorsko-rakúske a nemecké čaty zaujaly 8. októbra večer. Rumuni aj pri Oršove utrpeli ťažkú porážku a o zlom-krky utekajú už z celého Sedmohradska. I. rumunská armáda je celkom zničená.

Na dunajskom fronte pri Rjakove asi 16 batallionov rumunských, ruských a srbských čiat prešly cez Dunaj, obsadily dediny: Slivopolje, Kajamce, Borišovo, Malka, Vranovo, Golemovrenovo a Botchliana. Uhorská a rakúska dunajská flotilla delostrelbou najprv zničila most, po ktorom odvážliví Rumuni prešli na bulharské územie, potom ale obkolesili ich Bulhari a všetkých Rumunov, čo zo 16. batallionov ostali na žive, vohnali do Dunaja. Tejto katastrofe padlo v obeť 12.000 Rumunov.

Rumunské čaty zcela zaslúžily tento trest, bo v obciach, ktoré obsadily, taktiež počas svojho cúvania z Dobrudže, páchaly veľké ukrutnosti. Ženy, starcov, deti povražďily. Početným obetiam vyklaly oči alebo vyrezaly jazyk.

Vojna proti Rusom. Na fronte následníka trónu arcikniežata Karola, pri armáde generálmaršalla bavorského kniežata Leopolda, ako aj pri armáde generál-obersta Böhm-Ermolliho všetky hromadné útoky Rusov rozpadly sa na hrdinstve uhorských a nemeckých čiat.

Vojna proti Talianom. Veľká offensiva Talianov proti planine Karstu zmarila sa v koncentrovanej delostreleckej palbe našich čiat. Na jednej výšine údolia Pellegrina na sever, naše čaty odrazily viac útokov jedného batalliona alpinov.

Vojna Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Angličania a Francúzi nevedia prelomiť nemecký front na žiadnom odseku západného bojišťa. O vojne proti Francúzom a Angličanom dedič nemeckého trónu pred istým americkým novinárom vyslovil sa nasledovne:

Dedič trónu medzi iným hovoril o pevnej dôvere nemeckého ľudu, že západný front nemožno prelomiť a poukázal na neoceniteľnú výhodu, že je Nemecko vstave za krátky čas dľa potreby posily zamieňať medzi východným a západným frontom.

Dedič nemeckého trónu vyslovil svoju ľútosť nad tou smutnou potrebou, že sa vo vojne musí pokračovať a povedal, že niet nádeje ku blízkeму pokoju. Všetci generáli, dôstojníci a vojaci by radšej boli, keby tej nesmierne mnoho práce, vedy a hrdinskosti, ktorú teraz obracajú na premoženie nepriateľa, mohli postaviť do služby premoženia spoločných nepriateľov človečenstva.

Vojna na mori a v povetrí. Nemecká válečná podmorská loď «U. 53» z Wilhelmshafenu za 17 dní prišla do amerického prístavu Newport a po pobavení sa tam cez dve hodiny, vrátila sa zpiatky.

Nemecké válečné podmorské lode blokujú prístup ku ruskému archanjelskému prístavu na severnom ľadovom mori. Následkom toho pre Rusko nemôžu dovážať muníciu ani z Anglicka, ani z Ameriky.

Dňa 4. októbra večer jedon roj našich námorných

lietadiel na stanicu nepriateľských letúňov pri Grade, ďalej na vojenské stavby v Monfalcone, San Conziane a Staranzane s veľmi dobrým výsledkom hodil ťažké, stredné a ľahké bomby. Naše lietadlá vzdor prudkej nepriateľskej palbe vrátili sa neurazené.

Nezdary Rumunov.

To ustrnutie, ktoré v prvých okamihoch vzbudil zákerný útok Rumunov vtrhnutím do pohraničných krajov Sedmohradska, chladnokrvnejším posudzovaním všetkých udalostí ustupuje miesto jasnému rozhladu po celom výpade Rumunov proti nám. V prvých okamihoch útoku mysleli sme len na zachránenie našich sedmohradských spoluobčanov, ktorí v strachu pred rumunskou zdivočilosťou opustiac svoju domácnosť, svoje všetko, len s tým čo bolo na nich, ratovali si svoje životy. A ustrnutie len rástlo, keď prichodily chýry, že nepriateľské hordy vtrhly do Oršovy, do Nagyszebenu, do Fogarašu, do Székelyudvarhelyu, rabujú po obciach a ohňom pustošia príbytky utekajúceho obecnstva.

Dnes, buď vďaka Bohu a našim s nemeckými a bulharskými čatami spojeným vojskám, položenie sa veľmi zmenilo, ačkoľvek ešte nie natoľko, nakoľko ho hrdinskosť našich spojených vojsk v krátkom čase zmení. Že sú tieto nádeje oprávnené, to dokazujú dosavadne nezdary Rumunov. Ich vtrhnutie už teraz ukazuje sa byť len fašiangovým panstvom. Od Oršovy a Petrozsényu boli späť odbití, pri Nagyszebene utrpeli katastrofálnu porážku a keď z juhovýchodnej časti v sedmohradských Karptoch ešte aj neboli vyprášení, ale v napredovaní sú zastavení. Stoja tam, kde boli zákerne ako zbojníci v prvý deň, poťažne v prvú noc svojej zrady vtrhli. Dolu na Dunaji pozdĺž bulharskej hranice zradných Rumunov tiež stíha nezdar za nezdarom. Pri Tutrakane utrpeli rozhodujúcu porážku a zo Silistrie len so zanechaním obrovského válečného materiálu, rumunské čaty rýchlym útekem sa zachránili. Medzi tým spojené čaty bulharské a nemecké, porážajú ruskými vojskami posilňované rumunské sbory, stále napredujú v Dobrudži a blížia sa ku čiare Konštanca—Černa voda. A novšie zprávy zase oznamujú jedno víťazstvo nad Rumunmi. Rumunské čaty totižto za chrbtom bulharských a nemeckých čiat od Tutrankanu na západ pri Rjakove postavili si most a prešli cez Dunaj, aby od chrbta napadly bulharské a nemecké čaty, ktoré po zaujatí Tutrankanu a Silistrie napredujú v Dobrudži. Keď rumunské čaty po moste prešli na južný breh, naše dunajské monitory most rozstrieľaly, načo Bulhari pri Rahove na bulharskom brehu zo západu od Tutrankanu a z východu od Rusčuku rumunské čaty vzali z dvoch strán do ohňa a asi 16 batallionov rumunskej pechoty vohnali do Dunaja, bo zpiatočný návrat cez Dunaj nebol možný a keď sa poniektorý Rumun aj útekem zachránil zo smrtonosnej palby, ten na bulharskom území aj tak padol do istého zajatia.

Porážky pri Oršove, Nagyszebene a Tutrakane,

zaujatie Silistrie, napredovanie hore Dobrudžou ku čiare Černa voda—Konštanca a najnovšia porážka pri Rjakove sú také válečné zdary našich a s našimi sdružených čiat, že oprávňujú ku nádejám skorého a základného zmenenia polohy na rumunskom bojišti v náš prospech. Rumuni stihaní nezdarom za nezdarom v svojich trapných úzkostach už teraz predvídajú svoj, ohavnou zradou dobre zaslúžený osud.

Spustošenie ruskej gárdy.

V krutých bojoch, ktoré Rusi vo Volhynii najnovšie viedli proti armáde generálobersta *Terstjanszkeho*, ruská gárda takmer celkom bola spustošená. Dľa výpovede zajatcov z Kekskolmski pluku gárdy, útočiacej v prvých radoch, ani jedon chlap nevrátil sa ku svojej zástave. Majiteľom tohoto pluku pred vojnou bol jeho veličenstvo náš kráľ Franc Jozef.

Podobný osud stihol aj petrogradski pluk gárdy, ktorého majiteľom bol nemecký cisár Vilhelm II. Gardisti, vzdor nevýslovne hrozným ich ztratám, bojovali zázračnou hrdinskosťou. Najviacej v šesťnásobnej presile vrátili sa do našich, pre bubnovú palbu len riedko obsadených zákop a húževnate vydržali v nich. V týchto zákopách ručnými granátmi, plynovými bombami, ba i nožmi vedený boj pripočítat treba medzi najrozhorčenejšie boje tejto svetovej vojny.

Pri Selvovne Rusi dostali sa za chrbát jedného nemeckého batalliona a ohrozovali ho, jedna stotina našich hrdinských honvédov Nemecom prišla na pomoc a zgníavila Rusov. Pri Swinjuchách finlandskí gardisti vtrhli do nášho frontu, naše spojenecké čaty ale od prvého do posledného usmrtily ich v zákopách.

Celé bojište plné bolo dolámanou zbraňou, plynovými larvami, krvavými handrami a od hrozných rán spotvorenými mrtvolami. Naše pekné zákopy, pravda, mnoho trpely v tomto boji. Očistenie bojišta bolo nemožné, bo Rusi s času na čas bez všetkej príčiny pálili na nás bubnovou strelbou. Najsmutnejší bol pohľad na veľký priestor pred našimi posíciami, kde ležaly celé kopce ruských mrtvol. Zprávy o hrozných ztratách ruskej gárdy a vôbec ruských čiat zcela zodpovedajú pravde. Takéto ztráty nevydrží ani ruská garda. Dva pluky gardistov sa aj skryly od strachu pred nepriateľom a k útoku museli ich hnať kartáčmi. Veliteľov pavlovského a volinského pluku následkom toho odstránili. Poostaté pluky gardistov odvolali z frontu a miesto nich poslali ta pluky sibirské.

List z ruského bojišta.

Spišsko-richvaldský farár dostal nasledujúci, 11. septembra datovaný list:

Stojíme na okolí Kovala na brehu rieky Stochot debrecínsky 3. honvédske landšturmistský regiment. Nepriateľ nás napadnul 28. júla s pergötüzom, chcel nám front prelámať a Kovel zaujať, čo sa mu ale ne-

podarilo. Cez dva týždne ustavične, deň a noc, nás napádal a ťažkú prácu sme mali s nepriateľom, kým sme mu tú jeho silu zlomili, lebo sme vždy v ohni stáli. Ťažké ztráty mal tu nepriateľ, sami ruskí officieri, čo sme ich zajali, povedali, že 30.000 ľudí padlo asi na štyrikilometrovom fronte. Čo je i pravda, bo i dnes ležia ruské mrtvoly tu pred našimi posíciami, lebo sa pórí neboli vstave všetkých pochovať. Teraz je tu ticho, nepriateľ neopováži sa nás napadnúť a my voľnejšie dýchame. Ja som, velebný Pane, bol už vo veľkých bitkách, odkedy je vojna, ale v takých nie, jako tu boly.

Jama na hnoj.

Jama na hnoj má byť čím bližšie pri maštali na tienistom a od vetra chránenom mieste, a síce preto, aby sme s kydaním hnoja z maštale netrávili mnoho času a aby slnce a vetor nesušily hromadu hnoja. Hnoj sbierať pod podstreším neni dobre, bo so strechy padajúca dažďová voda ho celkom vymyje. Pozorujme aj na to, aby hnojová jama nebola blízko studne, bo hnojovka presiakne do studne a otrávi nám vodu. Hnojová jama nech je teda vždy na vyvýšenejšom mieste dvora.

Kancellária nášho generálneho štábu.

S tým ich uctive pozdravujem ja, ich farnika Valenta Bombaru dobrý kamarát, Plavcsan József kaprál. A višujem in dobrého zdravia od milého Pána Boha; my sme tu tiež zdraví. Radi by sme ku našemu slovenskému regimentu sa dostal. Ja som zo šárišskej stolice z obce Krivány, okres Héthárs. «Královnu Sv. Ruženca» sme dostali i «Kreštan»-a. Čo im bars pekne ďakujeme za unúvanie, lebo máme čo čítať. «Kreštan»-a som predplatil a chodí nám každý týždeň. Budú tak láskavý poslať nám i naďalej «Královnu Sv. Ruženca» aj «Posla B. Srdeca Ježišového». Odporúčame sa do ich modlitieb aj do svätých omší. Nech sa rozpamätajú na nás, žeby nás milý Boh domov zdravých šťastlivo pripravil. S úctou Val. Bombara a Plavcsan J. tizedes.

Keď chceme určiť veľkosť toho priestoru, na ktorom chceme založiť hromadu hnoja, musíme vziať do ohľadu počet svojich zvierat. Jestli hnoj dvakrát vyvážame cez rok na role, tak hromada hnoja nech nikde neni vyššia od jedného metra a vtedy na jedno vyvinuté zviera, ktoré váži asi 500 kilogrammov, rátajme 4 štvorcové metre priestoru. Dľa tohoto si teda ľahko môžeme vymerať priestor pod hromadu hnoja. Keď sme veľkosť priestora už určili, potom nasleduje vyznačenie podoby priestoru. Najprimeranejší priestor pod hromadu hnoja je pravidelný kvadrát alebo štvorhran podoby tehly.

Tú pôdu, na ktorú chceme klásť hromadu hnoja, máme spraviť takou, aby hnojovka nevsiakla do nej,

bo jestli toto zameškáme urobiť, tak nám z hnoja veľmi mnoho výživných látok presiakne do zeme, z čoho máme len škodu. Hromadu hnoja môžeme ukladať na povrch zeme, alebo môžeme vykopať jamu pre hnoj. Keď je hromada hnoja celá nad zemou, vtedy sa hnoj stýka s povetím, vietor a slnce ho sušia, povetrie snadno preniká do hromady a tak hnoj ľahko zreje. Opatrný gazda nad zemou teda nech nesbiera hnoj.

Pre hnoj je najlepšie vykopať 50—60 cm. hlbokú jamu, ktorú nad zemou treba obohnať tak vysokým múrom. Hnojovú jamu zhotovíme tak, že ju vykopeme hlbokú na 80 centimetrov, potom dno jamy vyložíme 30 cm. hlbokou vrstvou hliny, ktorú však predbežne treba dokonale pripraviť, vymiesiť, tak ako sa miesi hlina, keď robíme války (neupálenú tehlu). Takto vymiešanú hlinu vo výške 30 cm. rovnomerne rozotreme na dne jamy, dobre ju ubijeme tak, aby dno jamy malo spád ku tomu koncu jamy, kde chceme, aby hnojovka stekala. Tento spád nech činí asi 6 cmetrov od vyššieho ku nižšiemu koncu dna jamy. Hlina má byť tak tuho ubitá, aby do nej noha neviazla. Keď sme s týmto hotoví, hlinu posypme plevami, aby schla pomaly a aby sa tak nepukala. Jestli sa ale predsa popuká, pukliny vyplníme hlinou, bo cez pukliny by premokla hnojovka.

CHYRNÍK.

Z biskupstva baňskobystrického. Osvietený pán biskup baňskobystrický dr. Farkas Radnai v svojom 10. obežnom liste nariadil na deň Veľkej Patrónky Uhorska, 8. októbra, v celej diecési poklonu Sviatosti Oltárnej. Peknými slovami rozpamätal sa o odumretí Bélu Zámbyho, farára v Barskapronca, a Jozefa Hyrossa, farára v Garamszentpéter.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia osvietený pán biskup spišský dr. Alexander Párvy za výtečné služby, konané vlasti napomáhaním zdaru uh. válečných požíčiek, z nariadenia jeho veličenstva kráľa od ministra peňažných záležitostí dostal uznanlivý diplom. — Toho roku v diecési milodary pre svätého Otca Pápeža obnášali 10.959 korún, k tomu obnosu prispel sám osvietený pán biskup dr. Alexander Párvy 3600 kor., veľprepošť Ferdinand Fertsek 120 kor., sedem kanonikov po 100 a dvaja po 50 korunách. Zpomedzi fár najviac sossbieralo sa v Lipnici 505, v Markušovciach 226, v Námestove 220, v Ružomberku 191, v Podhradí 186 v Nižnej 150, v Rabči 118, v Zakamenokline 102, v Podvilku 100, v Lipt. Sv. Mikuláši 112 korún. Nebohý krempašský farár Franc Háber na ten cieľ poručil 50 korún. — Hranovnický dekan-farár Ludvik Csuriák, ohľadom na svoj zdravotný stav, zažakoval za škôldozorstvo šavnického dekanátskeho okresu aj z predsedníctva učiteľského spolku vidieku Poprád, osvietený p. biskup prijal jeho zažakovanie, vyslovil mu svoje arcipastierske uznanie a za nástupcu v týchto dvoch úradoch vymenoval šavnického farára Jána Ruszinyáka. — Ján Di-

deczky dostal investitúru na revúcku faru. — Pensionovaný voj. duchovný Anton Pessek, kňaz diecézanský, vymenovaný je za dočasného administrátora do Trnovca, Ján Kolcsák vymenovaný je za kaplána do Levoče a Ján Buttkay do Markušoviec. — Ako kapláni prelození sú: Karol Kaucsárik z Ružomberka do Jablonky, Franc Ulmanek z Vlachov do Ružomberka a Jozef Klinovszky zo Švábovíc do Vlach. — Ondrej Pavlisz, kňaz americký z diecése filadelfskej, dočasne prijatý je do diecése spišskej a za kaplána poslaný do Hranovnic. — Vyšnoreašský farár Ondrej Farkas oslobodený je od ďalšej vojenskej služby. — Skončení štvrtoroční bohoslovci Ondrej Podolszky a Augustin Valesák 15. septembra vysvätení boli za kňazov, Podolszky za kaplána poslaný je do Švábovíc a Valesák do Sedl. Dubovej.

Nitriansky biskup za svojich kňazov. Osvietený pán biskup nitriansky gróf Vilhelm Batthány každého kňaza svojej diecése, ktorý ešte nedoplnil 35. rok svojho života, zapísať dal do invalidného a pensijného spolku uhorských robotníkov, okrem toho u nitrianskej kapitule v štátnych papieroch válečnej požícky složil základinu 30.000 korún, aby z úrokov tejto platili členovský poplatok do spolku zapísaných kňazov.

Z grécko-katolíckeho biskupstva prešovského. Z Prešova oznamujú: Prešovský osvietený pán biskup Štefan Novák s uznaním zásluh diecézanského hlavného škôldozorca kanonika Jozefa Vojtovicha oslobodil od prác hlavného škôldozorstva a s vedením diecézanského hlavného škôldozorstva poveril pomocného hlavného škôldozorca dr. Štefana Szémána, radcu Svätej Stolice, ktorý je od roku 1907. pomocným hl. škôldozorcom.

Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky? Osvietený p. biskup satmársky Tibor Boromisza, ktorý — ako sme to už oznámili — z príležitosti svojho desaťročného biskupského jubilea na sídelnom mieste svojej diecése složil základiny vyše štvrtmilionu korún, na vzdelávacie a spoločenské ciele teraz znovu obetoval 15.000 korún. — Pannonhalský arcipát dr. Tibor Hajdu na učebné ciele dal 12.973 korún. — Osvietený pán biskup Pátkostolský gróf Julius Zichy na podporu katolíckej tlače dal 5000 korún.

Ku levočskému hl. gymnásiumu prelození sú professori: Ambróz Gerecze z Munkáča a Franc Kohányi z Rahó. Doterajší levočský gymn. profesor dr. Michal Haltenberger za profesora prešiel k jednej budapeštianskej škole.

Krajinský pomocný fond uhorských rímsko- a grécko-katolíckych učiteľov má teraz majetku 308.555 korún, sirotinec 286.566 korún a utvoriť sa majúca jedáľňa 17.996 korún.

Zoltán Zmeskal st. z oravského Leštína pre utečencov sedmohradských obetoval 100 korún.

Vyznačenie poľskej légie. Za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom zpomedzi vojakov poľskej légie do 10. augusta dostalo medaillu hrdinskosti 200. Zpomedzi legionistov majú veľmi mnohí už aj viac vyznačení, zvlášte železný kríž dostali mnohí.

Vojenské vyznačenie. Spišský rodák Aladár Bugsch, podplukovník 20. honv. peš. pluku, na uznanie hrdinského a zdarného chovania sa pred nepriateľom, dostal rád Leopolda s válečnou ozdobou. Ladislav Ujfalussy, majór 62. peš. pluku, brat stoličného hl. notára Spiša, za svoje hrdinské chovanie sa proti nepriateľovi, vyznačený bol dôstojníckym záslužným krížom hrdinskosti. Tomáš Hrabek z Levoče vyznačený bol so železným záslužným krížom s korunou. Nadporučík Andor Madarász zo Spiša. Novej Vsi, za svoje hrdinské chovanie sa proti nepriateľovi v spôsobe vetroplavca, dostal znovu medailu «Signum Laudis». Franc Kardasch, podplukovník 67. peš. pluku, a Miron Gyila, nadporučík 85. peš. pluku, za hrdinské chovanie sa proti nepriateľovi dostali «Sig. Laudis». Arpád Michaelis, res. nadporučík 9. honv. peš. pluku, na uznanie hrdinského chovania sa proti nepriateľovi, dostal vojenský záslužný kríž tretej triedy s válečnou ozdobou. Spišský rodák G. Ludmann, nadporučík 1. honvédušárskeho pluku, na uznanie hrdinského chovania sa proti nepriateľovi, znovu sa stal účastným najvyššieho pochvalného uznania. Ferdinand Štofko, res. poručík 9. honv. peš. pluku, na uznanie hrdinského chovania sa proti nepriateľovi, dostal «Signum Laudis». Jeho veličenstvo kráľ nariadil, aby za hrdinské chovanie sa proti nepriateľovi Ferdinandovi Winklerovi, kapitánovi 67. pešieho pluku, a Rudolfovi Schörovi, res. nadporučíkovi 85. peš. pluku, znovu na vedomie bolo dané najvyššie pochvalné uznanie. Štefan Ludmann, Vilhelm Czieler a pred nepriateľom padnutý Ondrej Schneider. poručíci 9. honv. pešieho pluku, na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom, dostali vojenský záslužný kríž tretej triedy s válečnou ozdobou. Jeho veličenstvo kráľ nariadil, aby na uznanie zdarného chovania sa proti nepriateľovi, Georgovi Szakmárymu, poručíkovi 85. peš. pluku, na vedomie dané bolo najvyššie pochvalné uznanie. Ladislav Tábořský, kapitán 67. peš. pluku, za hrdinské chovanie sa pred nepriateľom, znovu účastným sa stal najvyššieho pochvalného uznania. Teodor Bokotey, res. poručík 85. peš. pluku, dostal «Signum Laudis». Gejza Burkár, res. zástavník 9. honv. peš. pluku, dostal striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy.

Hrdinská smrť otca i syna. Z Pätikostolov píšu: Henriková Mausz zrazu dostala dve tábořské karotky. Dľa jednej 28. júla padol jej 43 ročný muž vo Volhynii a dľa druhej karotky 2. júla hrdinskou smrťou zomrel jej syn na bukovinskom fronte.

Vyznačenie spišského stoličného úradníka. Jeho veličenstvo kráľ na uznanie zásluh, nadobudnutých uprostred mnohoročného zdarného verejno-úradníckeho účinkovania, Pavlovi Nagyovi, druhému hlavnému notárovi spišskej stolice, udelil rytiersky kríž rádu Franca Jozefa.

Mrtvého našli na poli blízko Spišskej Belej tamojšieho obyvateľa Michala Turéka, ktorý pred pár dňami zmiznul. Pijatike oddaný muž stal sa zaiste obeťou svojej hriješnej náruživosti.

Vyznačenia v košickom 9. honvédskom pluku. Na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom striebornú medailu hrdinskosti dostali pred nepriateľom padnutí: res. kadét Jozef Spiesz, res. strážmajster Moric Deutsch, res. kadét Ján Czekkel a res. poručík Franc Ribár. Striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy dostali: poručík Ferdinand Kóncz; zástavníci: Imrich Szilárd, Št. Jirga, Pavel Fábrián, Elemér Urbán, Franc Dózsa; fireri: Jozef Uhrin, Geotg Fejes, Pavel Zsoldák, Michal Samidovszky, Franc Dubóczky, Ján Lojkovits, Ondrej Bajusz; kapráli: Jozef Molnár, Štefan Madácsy a honvéd Jozef Juhász. Bronzovú medailu hrdinskosti dostali: jednoroční dobr. kapráli: Georg Hreha, Lehel Thuránszky; jednor. dobr. frajter Štefan Kuzma a frajter Eduard Gdovin; honvédi: Štefan Szücs, Felix Kloka, Franc Fábri, Michal Rakaczki, Jozef Hlavács, Franc Fritzki, Béla Poloz a Edmund Heinrich. Na nariadenie jeho veličenstva kráľa 31. augusta zase 57 honvédov košického 9. pluku dostalo vyznačenie.

Medvedi vo Spiši. V podolinských lesoch medved roztrhal mladého býka. V toporskom lese videli štyroch medvedov. Na richvaldskom košari zjavili sa traja medvedi a zmizly dve ovce. — Na richvaldskom chotári v ovsoch a v zemiakoch ohromnú škodu spôsobily divé svine, ktoré v noci idú až ku samej obci a niet kto by ich spustošil; úbohí gazdovia, ktorí sa cez deň až do úmoru trápia, po zimných nociach musia strážiť svoje zemiaky pred divými sviňami.

Zo zajatia talianskeho. Zástavník Gejza Polsch v svojej 12. aug. datovanej karotke píše svojej matke do Spišskej Novej Vsi, že sa dostal do talianskeho zajatia a že ho vezú na Sicíliu.

Smrť. V spišskej Gelnici 14. septembra zomrela poštárka vdova Jozefová Heszke rodz. Faller, po pobožnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich, následkom zápalenia pľúc, v 61. roku života svojho.

Búrliivý život vyznačeného dôstojníka. Anton Kereszfalvi, námestný dôstojník 67. peš. pluku, rodák zo spišského Hrušova, na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom, dostal veľkú striebornú medailu hrdinskosti a od nemeckého vojvodcovstva vojenskú záslužnú medailu. Vyznačený hrdina počas anglicko-búřskej vojny bol v Afrike ako dobrovoľník. Keď sa navrátil z Afriky, slúžil ako vojak v Bosnii. Potom šiel do Ameriky, kde sa stal hlavným úradníkom jednej banky. Keď sa pred vojnu vrátil z Ameriky, 16 mesiacov bol internovaný vo Francúzsku, kým sa mu konečne podarilo ujsť, aby mohol brániť svoju vlast uhorskú.

k spomoženiu sedmohradských utečencov obetovali veriaci richvaldskej farnosti vo Spiši 100 korún. Nasledujme ich veľkodušnú vlasteneckú obetavosť!

Z ruského zajatia. Pavel Bachnatka, ktorý v spišsko-novovesskej knihtačiarňi pracoval, v svojej 2. júna datovanej karotke písal z Daurii, že je tam 12.000 zajatcov, medzi nimi i Ján Ottinger, grundbuchsführer z Iglova.

Hrdinská smrť. 43-ročný Emil Harambura, ktorý posledne v levočskej knihtačiarni pracoval, ranený bol vo Volhynii a 8. augusta zomrel vo vojenskej nemocnici v Przemysli.

Zamestnanci košicko-oderbergskej železnice v mesiaci auguste pre rodiny svojich narukovaných súdruhov sossbierali 2216 korún.

Zamknutie brán o deviatej v Berlíne. V Berlíne nariadili, aby od 1. októbra začnúc, na území celého Berlína brány všetkých domov večer o deviatej hodine už zamknuté boli. V Draždanoch a vo viacerých iných veľkých nemeckých mestách je to už od rokov v obyčaji.

V levočských lesoch zastrelili jeleňa. Od roku 1840. stalo sa to ešte len druhý raz. Jeleňa obdivovali v meste mnohí.

Sedem lipt-sv.-mikulášskych fabrík na remeň vyrobí týždenne asi 500 koží.

Chýr smrti z ruského zajatia. O spišsko-starovesskom ml. slúžnom dr. Arturovi Blazurovi, viacnásobne vyznačenom rezervnom nadporučíkovi 85. pešieho pluku, píše jeho dôstojnícky sluha, že sa 5. júna do ruského zajatia dostal a medzi transportovaním zomrel.

Oheň. V Popráde 13. septembra večer o 9. hodine zhorely dve plné stodoly. Oheň povstal údajne z nepozornosti. — Pre pohorelcov biacovských nariadil podžupan spišskej stolice sbierku. V Biacovciach zhorelo 13 domov s hospodárskymi staviskami. Škoda činí 58.700 korún a cestou poistenia navráti sa len málo. Požiar stihol práve najchudobnejšiu čiastku obyvateľstva.

Mrtví a ranení.

Zkráteniny: pp. = spoločný peší pluk; hp. = honvédskejší pluk; jb. = jágerský bataillon; komp. = kompánia; náhr. komp. = náhradná kompánia; bat. = bataillon. Za menom stojace číslo označuje kompániu, v ktorej patričný slúži. Za menom stojaci † znamená, že dotyčný zomrel; písmena z. ale značí, že patričný je zajatý.

Všetci, pri ktorých niet žiadnej poznámky, sú ranení.

Vicena Adam (Alsószénye) 71. pp. 10, Vilošik Ján (Krig, Spiš) 9. lp. 10 z., Viskočil Gabriel (Holics) 5. pb. 3, Vnencsák Ignác (Szihelne) 71. pp. 4, Vrejko Andrej (Bajmóclazán) 5. pb. 3, Záčik Štefan (Szalaksusz ?) 14. hp. †, Zima Jozef 14. hp. †, Žiga Ján (Lemez) 9. hp.

Lovay Franc rezervný kadet (Ötösbánya) 14. pp. 9, Zuber Fridrich zástavník (Kézsmárk) 13. jb. štáb. bat. Bičanski Milan (Palánka) 6. pp., bol zajatý, opäť narukoval, Čapanda Michal (Bácsujfalu) 6. pp. 7, bol oznámený ako zajatý, opäť narukoval, Červený Ján (Kiszács) 6. pp., bol zajatý, zase narukoval, Drga Karol (Trencsén) 3. pp. 1. z., Jakob Filip (Baldóc) 58. pp. 7 †, Madacki Ján (Kiszács) 6. pp., bol zajatý, opäť narukoval, Nagrand Michal (Kuró) 67. pp. pridelený 58. pp. 9 z., Nemeč Pavel (Jablanc) 3. pp. 1 z., Pavelčák Andrej (Kecsok) 67. pp. pridelený 58. pp. 9 z., Polofka Martin (Hernádfő) 58. pp. 7 †, Slezak Ján (Brezno-

bánya) 23. jb. 4, Spevak Michal (Petrőc) 6. pp. 7, bol oznámený ako zajatý, zase narukoval, Streck Vladimír (Szucsány, Turiec) 23. jb. 4, Szabó Juraj (Kiszács) 6. pp., bol zajatý, opäť narukoval, Velič Štefan (Felsőcsitár) 15. hp. pridelený 309. hp. 3.

Z 26. pešieho pluku ostrihomského: Antal Ján (Mohi) 9 z., Arkosi Adalbert (Selmec- és Bálabánya) 8. marškomp. z., Bakó Vincenc (Verebély) 3. marškomp., ranený a zajatý, Bakoš Daniel (Bát) 6 z., Balázs Vincenc (Garamsalló) 16 z., Balga Matej (Lukanénye) 2. marškomp. z., Bárdos Jozef (Léva) 13 z., Belánski Franc (Nyir) 5 z., Beljánsky Šimon (Pozba, Tekov) 6 z., Benček Wenant (?) (Ebedec) 2/VI. marškomp. z., Benčík Ján (Kisaranyos) 2 z., Beňák Ján (Garamnémeti) robotnícke oddelenie 1. 26. z., Bényik Adalbert (Szalátnya) 4 z., Benyik Štefan (Zsitvakenéz) 4 z.

List z ruského zajatia.

Poručík Gabriel Walko písal z Orenburgu svojmu otcovi do spišskej Gelnice, že 11. októbra 1915. popoludní o 5. hodine pri Hajworonke, pri rieke Strype neďaleko Bučacu, po ťažkom boji s viacerými dôstojníkmi dostal sa do zajatia. 18 dní šli pešo a 13 dní na železnici, kým prišli do Orenburgu a tam sú už 10 mesiacov. Peniaze nepotrebuje, bo každý mesiac dostane 50 rubľov, z čoho si dôstojníci všetko zaopatrit musia. Práce nemajú. Keď už nemôžu bojovať za svoju milú uhorskú vlasť, aspoň sa modlia k Bohu, aby ju zachránil od každého nebezpečenstva. Aj to píše, že neďávno mali smutný deň, bo zomrel im Pagliarucci, podplukovník 65. pešieho pluku, pochovali ho v Orenburgu.

8 halierov

na 1. poštovú dopisničku) stojí Vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle sa

o Vám **bezplatne.** o

Prvá dielňa hodín
Ján Konrad
cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1544. (Čechy).

Nickel alebo oceľové anker hodinky K 6, 7, 8. Hodinky pamiatky na vojnu nickel alebo oceľové K 11, 12. Armádne radium hodinky nickelové alebo oceľové K 12. Massívne strieborné Roskopf anker remontoir hodinky K 19, 20. Budičky a hodiny k postaveniu v najväčšom výbere a za lacné ceny. 3 rokov záruka na písme. Zásielka s poštovou dobierkou. Žiadne riziko. Zámena dovolená alebo návrat peňazí

Bezplatne

na žiadosť každý dostane môj hlavný cenník,

ktorý obsahuje veľký výber každého druhu hudobných

nástrojov Žacke a koncertové husle K 8.60, 9.60, 10.80, 12.50, 16.50, 22.50, 28.50 a vyšej. Dobré harmoniky so školkou ku zdarma sebauku, dľa veľkosti K 8.60, 10.50, 11, 15, 20, po K 150. Zámna dovolená alebo návrat peňazí. Zasiela s poštovou dobierkou

o vývozný dom o

Ján Konrad

cis. a kr. dvorný zásielca
Brüx číslo 1545.
(Čechy)